Protierozních opatření v pozemkových úpravách se zemědělci nemusí obávat

jak dokumentuje příběh komplexních pozemkových úprav v Bynovci na Děčínsku

STÁTNÍ POZEMKOVÝ ÚŘAD

TENTO PŘÍBĚH ZAČÍNÁ V ROCE 2011 V KATASTRÁLNÍM ÚZEMÍ BYNOVEC NÁLEŽEJÍCÍ OBCI BYNOVCI. OBEC LEŽÍ V SEVERNÍCH ČECHÁCH, V ÚSTECKÉM KRAJI, SEVEROVÝCHODNĚ OD DĚČÍNA V NADMOŘSKÝCH VÝŠKÁCH 264 - 425 M N. M. A ŽIJE V NÍ V SOUČASNOSTI 337 OBYVATEL. ÚZEMÍ JE ZNAČNĚ ČLENITÉ A JE SOUČÁSTÍ VELKOPLOŠNÉHO CHRÁNĚNÉHO ÚZEMÍ CHKO LABSKÉ PÍSKOVCE A PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE VYHLÁŠENÉ V RÁMCI SOUSTAVY NATURA 2000. ZHRUBA 62 % ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ TVOŘÍ LESNÍ POZEMKY, ČETNÁ JE ROZPTÝLENÁ ZELEŇ PODÉL TOKŮ, Z 219 HA ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY JE 79 % ZORNĚNO. VZHLEDEM KE ZNAČNĚ ROZTŘÍŠTĚNÉ DRŽBĚ ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY SE HOSPODAŘÍ PŘEVÁŽNĚ NA PRONAJATÝCH POZEMCÍCH. PŘEVAŽUJE INTENZIVNÍ ROSTLINNÁ VÝROBA A PASTEVECTVÍ.

Pohled na obec Bynovec. Zdroj: Rozbor současného stavu komplexní pozemkové úpravy Bynovec.

V roce 2011 byly na základě žádostí vlastníků zemědělské půdy zahájeny komplexní pozemkové úprav, čímž byla započata dlouholetá spolupráce obce s pozemkovým úřadem v Děčíně. Hlavní požadavky, které obec a vlastníci zemědělské půdy žádali řešit, lze shrnout do několika oblastí, a to od potřeb řešit prostorové a funkční uspořádání pozemků, optimalizaci cestní sítě, zamezení ohrožení území přívalovými dešti až po řešení erozí v podobě navržení a vybudování potřebných protierozních opatření k ochraně půdy. A právě tato potřeba, které se zemědělci spíše obávají, byla hlavním tématem návrhu komplexních pozemkových úprav.

Dalo se tušit, že jednání budou vyžadovat podrobnou přípravu, jasnou a srozumitelnou argumentaci, tak aby budoucnost přinesla stav vyhovující nejen dotčeným účastníkům pozemkových úprav, ale také kompletní zlepšení hospodaření i života v území.

V roce 2013 byl vybrán zpracovatel návrhu pozemkových úprav - firma GEODÉZIE Ledeč nad Sázavou, s.r.o. - a byly započaty přípravné práce. Z rozsáhlých podkladových dokumentů, vyjádření dotčených orgánů státní správy a správců sítí a podrobného polohopisného zaměření byla na základě odborných terénních šetření zpracována analýza území, která byla formulována do etapové dokumentace Rozbor současného stavu. Rozbor prokázal, že současná síť polních cest vyhovuje velkoplošným uživatelům zemědělské půdy. Pro zpřístupnění pozemků z hlediska vlastnického je nutné některé cesty doplnit. Z hydrologického hlediska je území relativně chudé na vodní toky, což je způsobeno vysokou propustností geologického prostředí. Při udržování průtočnosti koryt by nemělo hrozit zaplavení okolí vodami při přívalových deštích. Nacházející se tři vodní nádrže nejsou v dobrém technickém stavu, dvě

»

Erozní rýha na orné půdě. Zdroj: Fotogalerie Pobočky Děčín.

Splach z polí ohrožující intravilán obce. Zdroj: Fotogalerie Pobočky Děčín.

mají porušené hráze a jejich rekonstrukce je pro obec prioritou. V 2. pol. 20. stol. zde bylo provedeno podrobné odvodnění, které je ve vlastnictví příslušných majitelů pozemků. Dá se předpokládat, že drenážní sítě nelze v současnosti již považovat za stoprocentně funkční. Řešené území se jeví jako ekologicky stabilní s převažující přírodní a přírodě blízkou složkou. Hustota stávajících funkčních interakčních prvků není zcela dostatečná a bude ji nutné doplnit v návrhu nových polních cest jako liniovou doprovodnou zeleň. Ptačí oblast Labské pískovce hostí mimořádně bohatý a pestrý ptačí svět s celoevropským významem, i proto je zásadní zachovat vzácná luční společenství. V důsledku vodní eroze dochází k nežádoucímu poškození či odnosu orniční vrstvy a tím ke snížení produkční schopnosti půdy. Navíc splaveniny zanášejí vodní toky a nádrže. Z provedených výpočtů byly zjištěny nadlimitní a zvýšené hodnoty erozního smyvu, které lze přičíst na vrub především velké sklonitosti terénu. Ohrožení větrnou erozí nebylo zjištěno. Vhodné by bylo zvýšit procento trvalého zatravnění a sjednotit majetkovou držbu pozemků.

Zanesený Olšový rybník po přívalových deštích. Zdroj: Fotogalerie Pobočky Děčín.

V roce 2014 probíhalo zaměření skutečného stavu. Na vnějším obvodu pozemkové úpravy bylo rozhodnuto o návrhu změny průběhu obecní hranice mezi k.ú. Bynovec a k.ú. Huntířov u Děčína. Důvodem byl fakt, že obecní hranice vedla středem silnice. Dalším důležitým krokem po uzavření obvodů pozemkové úpravy byl výpočet výměry obvodu pozemkových úprav ze souřadnic a podle katastru nemovitostí. Porovnáním obou výměr byl vypočten opravný koeficient, jehož hodnota vyšla 1,000901046, tedy oproti evidované výměře v katastru nemovitostí vyšla výměra řešeného území výpočtem ze souřadnic o 5 496 m2 větší. Povolená mezní odchylka tedy nebyla překročena. Hodnota opravného koeficientu tedy zvýšila ve stejném poměru výši nároků jednotlivých vlastníků. Výměra území vstupujícího do pozemkové úpravy byla 6 122 242 m2, z toho výměra řešeného území dle § 2 zákona č. 139/2002 Sb. 6 105 071 m2 a neřešeného území dle § 2 zákona č. 139/2002 Sb. 17 171 m2. Byla vytvořena vlastnická mapa a současný stav pozemků zapsaných na listech vlastnictví v katastru nemovitostí vlastníci obdrželi v rámci vyložení nároků v srpnu 2015. Tím byly ukončeny přípravné práce.

Výsledky přípravných prací slouží jako podklad pro práce návrhové. V rámci těchto prací byl vyhotoven Plán společných zařízení, v rámci kterého bylo navrženo několik opatření řešících vymezené problémy. Řešit se muselo především nedostatečné zpřístupnění pozemků v honu orné půdy východně od zastavěné-

Porušená hráz a výpust Olšového rybníka. Zdroj: Fotogalerie Pobočky Děčín.

ho území obce, špatný stav všech prioritních stávajících vedlejších cest a rozsáhlá síť lesních cest mnohdy neodpovídající zákresu v mapě katastru nemovitostí. Na základě jednání se sborem zástupců byla provedena kategorizace cest. Některé cesty plní zároveň funkci protierozní, kdy jejich odvodňovací příkopy slouží k zachycení a bezpečnému odvodu přebytků srážek. K omezení eroze přispěje navržené částečné zatravnění honů orné půdy po obou stranách polní cesty do Arnoltic kolem bývalého koupaliště a výběžku orné půdy do lesa pod Bynoveckým vrchem (celkem na 8 ha). A dále přerušení svahů polními cestami s příkopy a respektování navržených organizačních a agrotechnických opatření na svažitých pozemcích, jako je obhospodařování pozemků ve směru vrstevnic, vyloučení širokořádkových plodin z osevního postupu, vhodné střídání plodin nebo použití předplodiny či podsevu jetele. Na jednotlivých blocích orné půdy s překročením přípustné ztráty půdy byly navrženy dva protierozní osevní postupy, celkem na 80 ha obhospodařované půdy. Prvky územního systému ekologické stability byly převzaty z materiálu Zásady územního rozvoje Ústeckého kraje a z územně plánovací dokumentace obce Bynovec, pouze došlo k polohovému zpřesnění dle zaměření skutečného stavu terénu. Nová doprovodná zeleň je navržena u cesty do Arnoltic kolem bývalého koupaliště. K navrženým vodohospodářským opatřením patří rekonstrukce Olšového rybníka, parcelní vymezení Mokřadu 2, zřízení Mokřadu 3 v prameništi Suché Kamenice a vybudování Záchytného průlehu západně od zastavěného území obce, jehož hlavní funkcí je ochrana před povodněmi a dále odvádění povrchových vod z území. Celková výměra potřebná na prvky plánu společných zařízení je 731 595 m2. Převážná část pozemků pod jednotlivými prvky plánu společných zařízení bude po pozemkové úpravě ve vlastnictví obce nebo státu. Schválen Regionální dokumentační komisí pro Ústecký kraj a Zastupitelstvem obce Bynovec byl plán v roce 2016. Potřeba řešení eroze v tomto území je patrná i z nahlášených událostí v rámci monitoringu eroze zemědělské půdy.

V další fázi byla kostra Plánu společných opatření dopracovávána do podoby definitivních parcel. S novým uspořádáním

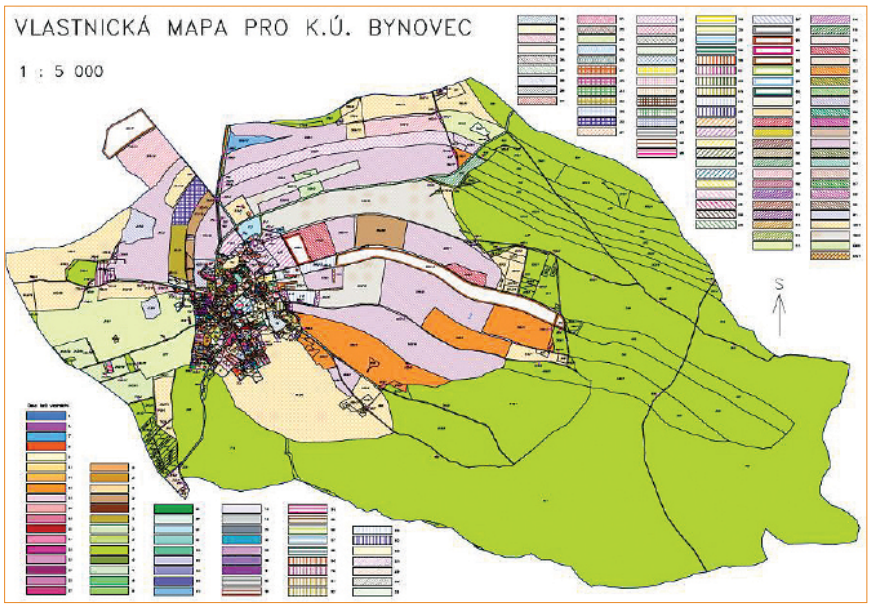

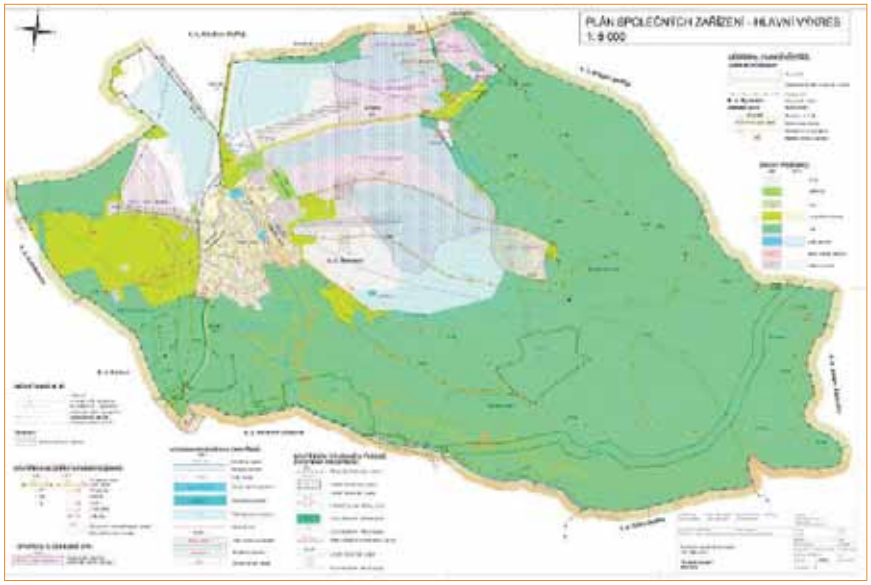

Hlavní výkres Plánu společných zařízení.

pozemků nesouhlasil soukromý zemědělec, přes jehož vlastnictví byl navržený protipovodňový průleh. Nesouhlas pramenil z obav o rozdělení pastvin a neznalosti bližších parametrů a fungování průlehu. Naštěstí existovala možnost „předváděcí akce v praxi“ v nedaleké obci Růžová, kde byl velký ochranný průleh nad obcí nedávno dokončen.

Po ukázce a bližším seznámení se situací a fungováním zatravněných průlehů byla nalezena shoda. Aby nedošlo k narušení celistvosti jeho pastvin a zároveň vyřešena protipovodňová ochrana intravilánu, byl průleh přepracován a posunut až k hranici zastavitelného území. Tento posun znamenal pro zpracovatele značné komplikace, muselo být opětovně výškově zaměřeno území, zpracováno nové technické řešení, zapracována přeložka podzemních sítí a zaktualizován celý plán včetně nového schválení v roce 2017. Návrh nového uspořádání pozemků byl vypracován tak, aby co nejvíce zohlednil požadavky jednotlivých vlastníků. Jednalo se o požadavky realizovatelné a v určité míře i opodstatněné, vzhledem k aktivnímu přístupu většiny vlastníků byl už druhý návrh nového uspořádání pozemků přijat téměř všemi vlastníky pozemků, které jsou řešeny. Po několika dalších drobných úpravách bylo dosaženo spokojenosti vlastníků 100% výměry řešených pozemků. První a druhé rozhodnutí pozemkový úřad vydal v roce 2018 a nová digitální mapa byla v témže roce zapsaná do Katastru nemovitostí.

Konkrétně se v pozemkové úpravě vyřešilo přemístění drobného vlastnictví

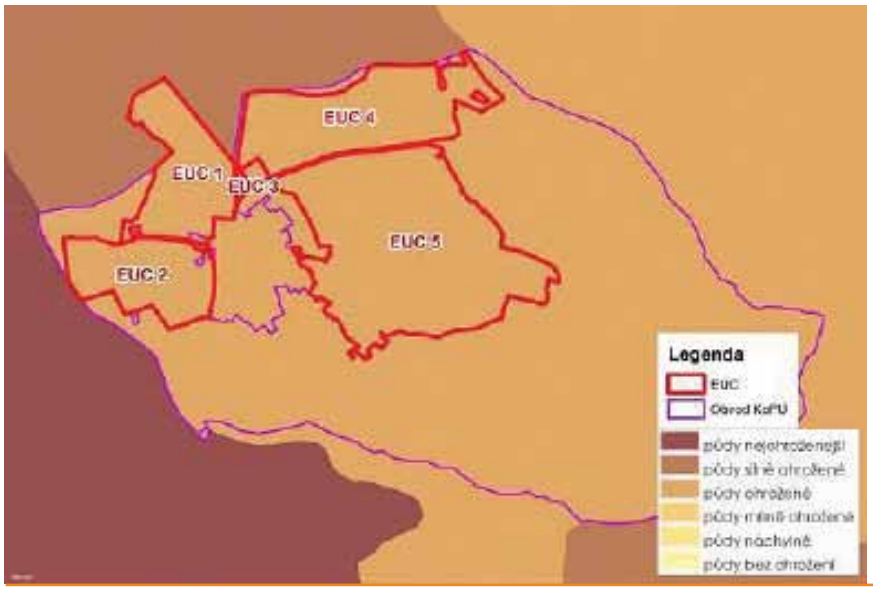

Potenciální ohroženost ZPF vodní erozí s vyznačenými erozně uzavřenými celky. Zdroj: http://mapy.vumop.cz, 2016.

a nepřístupných parcel nacházející se uprostřed honu orné půdy, u kterých si jejich vlastníci přejí sami pozemky užívat, k místním komunikacím. Došlo ke scelení velké výměry orné půdy do jednoho celku dále od obce, kde si většina vlastníků přála svoji výměru zachovat. Neodpovídající zákres silnic byl upraven a soukromé parcely, které částečně zasahovaly do silnice, byly vlastníkům nahrazeny vhodnějšími. Místním obyvatelům plánujícím na svém pozemku založení sadu, byl na žádost vyčleněn náhradní pozemek na kraji pole u zemědělského areálu, aby se nekomplikovalo obdělávání přilehlé orné půdy. Otevřené i zatrubněné hlavní odvodňovací zařízení se převedlo na Státní pozemkový úřad k možnosti jeho řádné údržby. Pozemky pod společná opatření se převedly na Obec Bynovec; došlo k převodu lesních cest a pozemků s lesním porostem na Lesy ČR, s.p. a pozemků pod silnicí na Ústecký kraj, nově zřizovaný interakčního prvek lučního porostu byl převeden na AOPK. Významným efektem pozemkové úpravy bylo reálné rozdělení spoluvlastnictví umožňující vlastníkům s rozděleným spoluvlastnictvím v budoucnu rozhodovat o svém majetku samostatně. Dále byl nastartován proces dodatečných projednávání dědictví, kdy byli zemřelí vlastníci postupně nahrazováni žijícími vlastníky, čímž se výrazně vyjasnily vlastnické vztahy. Došlo k obnově katastrálního operátu v území zařazeném do pozemkové úpravy, na níž navazuje obnova katastrálního operátu organizovaná katastrálním úřadem v území mimo obvod pozemkové úpravy.

Zatravněný zasakovací průleh v k.ú. Růžová. Zdroj: Fotogalerie Pobočky Děčín.

Posun záchytného průlehu blíže k intravilánu v rámci aktualizace plánu společných zařízení. Zdroj: Komplexní pozemkové úpravy v k.ú. Bynovec, hlavní výkresy Plánu společných zařízení.

Ještě týž rok nechala Pobočka Děčín vyhotovit projektovou dokumentaci na realizaci krajinného prvku. Veřejná zakázka na projekt Mokřadu 3 v k.ú. Bynovec byla zadána dodavateli Gabriela Mlatečková - Čížková. Smlouva na realizaci byla podepsána s firmou Zempra DC, s.r.o. v roce 2019, na jaře letošního roku byly zahájeny stavební práce a kolaudační řízení proběhlo v létě letošního roku. Cílem projektu bylo vytvoření nového biotopu, zlepšení ekologické stability, zvýšení retenční schopnosti krajiny. Prostor vodních tůní byl navržen na místě, kde dle dostupných podkladů bylo v roce 1972 vybudováno meliorační zařízení. Funkčnost ani zachovalost nebyla známa. Obtížnou součástí realizačního projektu bylo rovněž dohledávání příslušné dokumentace o meliračním zařízení.

V severní polovině řešeného území byla vymezena plocha pro vytvoření dvou tůní nepravidelných tvarů, rozdílné velikosti s různou hloubkou a s různě modelovanými svahy břehů. Hlavní tůň je opatřena zpevněným přelivem z kamenné rovnaniny a navazujícím mělkým zasakovacím příkopem pro převedení jak mimořádných průtoků v době zvýšených srážek, tak trvalejších malých průtoků ze zaústěné meliorace. Voda z lokality bude odtékat plošným přelivem přes zpevněnou hranu příkopu do koryta toku Suché Kameni-

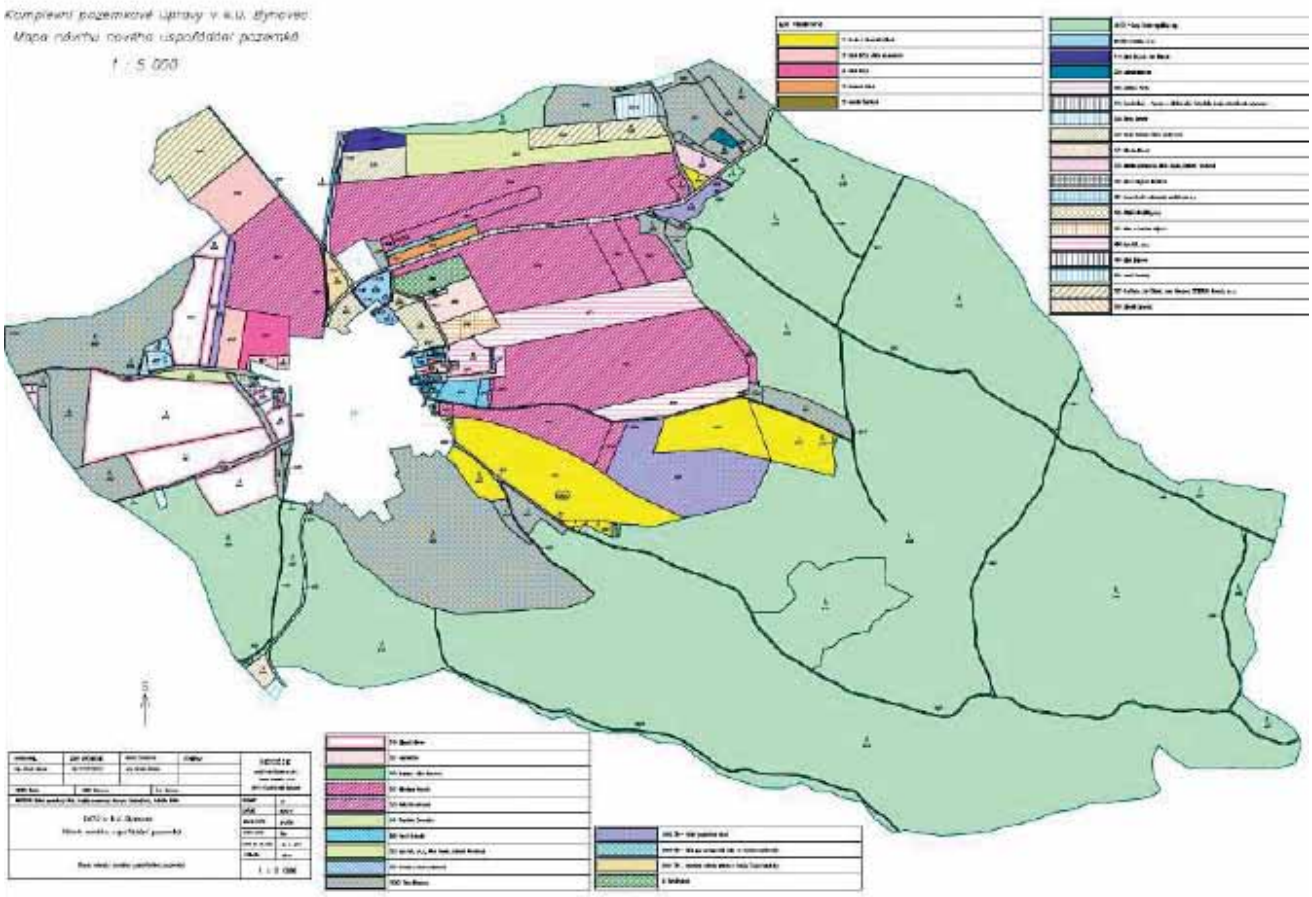

Mapa návrhu nového uspořádání pozemků k.ú. Bynovec.

Průběh realizace Mokřadu 3 k.ú. Bynovec. Zdroj: Fotogalerie Pobočky Děčín.

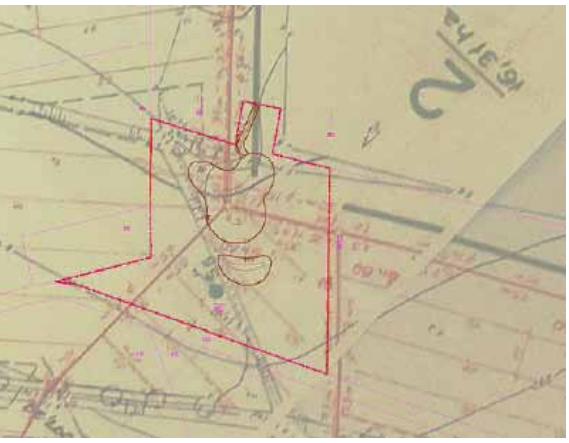

Překryv návrhu mokřadu na zákresu meliorační sítě. Zdroj: Projektová dokumentace ke stavebnímu povolení.

ce přes přilehlé pozemky mokřadního charakteru.

V jižní části řešeného území byl na osluněném prostranství založen v rámci terénní modelace, tzv. hadník. Ten vytvoří zimní úkryt v podobě suché kamenné zídky. Celkové investice do tohoto opatření činily 747 640 Kč s DPH, projekt bude představen odborné veřejnosti na dalším, v pořadí sedmém ročníku Děčínského dialogu o vodě, který každoročně pořádá Spolek Aquarius-Vodnář, SAV.

V současné době se zpracovává projektová dokumentace na realizaci protierozní cesty C4 vedoucí směrem ke koupališti. Počítáno je s realizací dalších opatření ze schváleného plánu společných zařízení - Záchytný průleh a Rekonstrukce Olšového rybníka. Na obě stavby již jsou vydána vodoprávní povolení na základě zpracovaných projektových dokumentací od vysoutěženého dodavatele Hydroprogress, s.r.o.

Tento příběh se může stát příkladem dobré praxe k rozptýlení obav z navrhovaných technických opatření proti vodní erozi, jež mezi zemědělci stále přetrvávají. Díky komplexním pozemkovým úpravám, které jsou silným nástrojem k vyřešení problémů venkova, došlo v obci Bynovec k urovnání závažných sporů mezi ochranou nemovitostí místních obyvatel a potřebou hospodářské efektivnosti soukromých zemědělců.

Jižní část řešeného území v okolí mokřadu. Zdroj: Fotogalerie Pobočky Děčín.

19. 11. 2020

text: *Jitka Blehová, tel.: 725 548 137, email: j.blehova@spucr.cz, Andrea Beranová, tel.: 725 901 576, email: a.beranova1@spucr.cz, Státní pozemkový úřad, Krajský pozemkový úřad pro Ústecký kraj, Pobočka Děčín*

podklady: *Projekt komplexní pozemkové úpravy, Rozbor současného stavu a PSZ k.ú. Bynovec vypracovaný firmou Geodézie Ledeč, s.r.o.*

úředně oprávněná osoba k projektování pozemkových úprav: *Tomáš Sýkora - číslo úředního oprávnění 2090/99-5010*
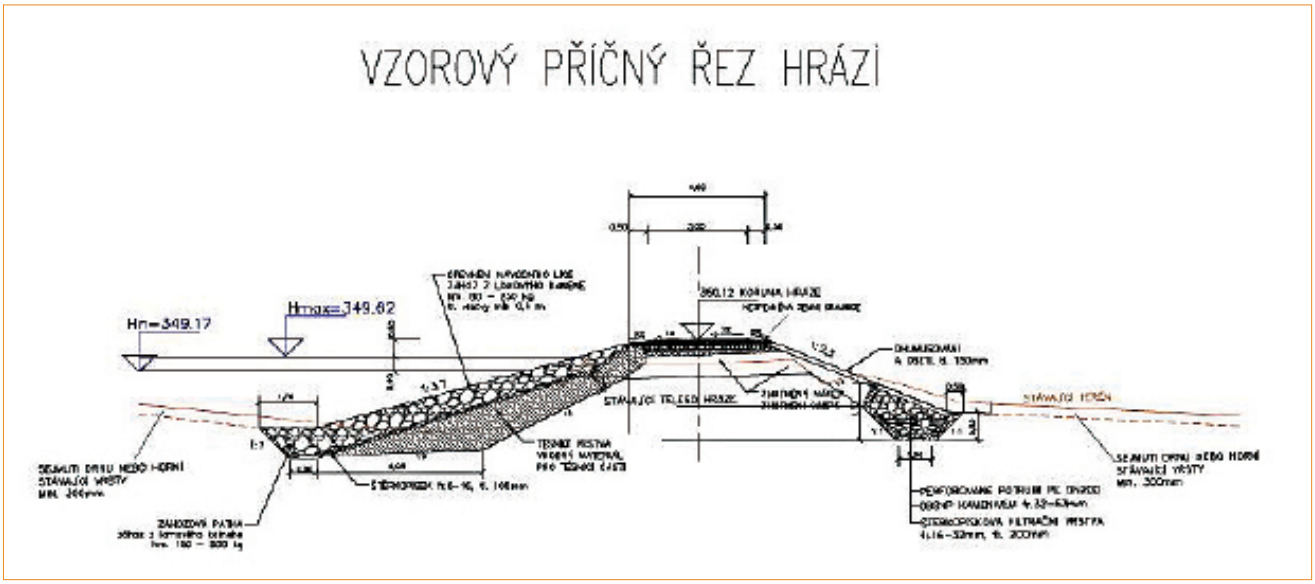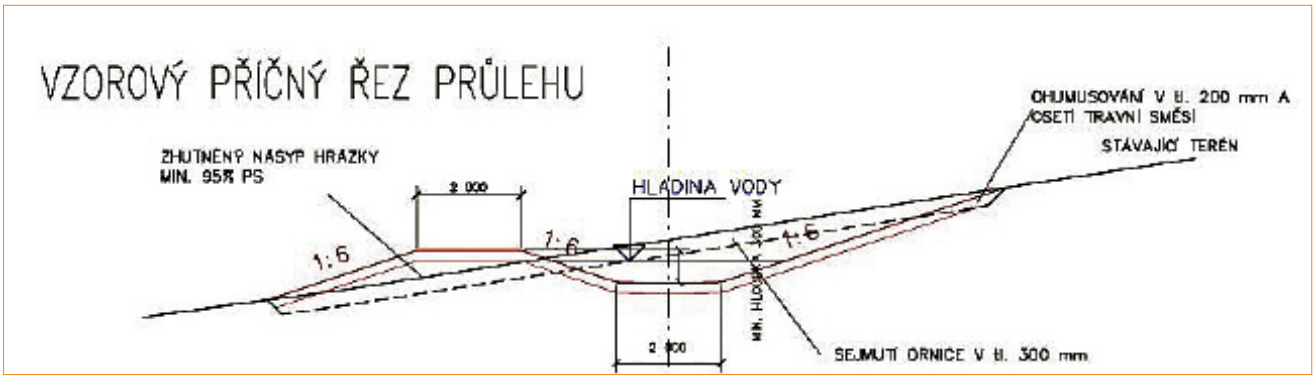
Pohled na zrealizovaný mokřad.
Zdroj: Fotogalerie Pobočky Děčín.